

21. međunarodna konferencija i 16. međunarodni arhivski dan Međunarodnog instituta arhivskih znanosti u Mariboru i Trstu

Trst, Italija, 27.–28. listopada 2006.

Međunarodni institut za arhivsku znanost u Mariboru i Trstu (The International Institute for Archival Science – IIAS, <http://xoomer.alice.it/iias>) organizirao je u Trstu, Italija, 27. i 28. listopada 2006. godine 16. međunarodni arhivski dan i 21. međunarodnu konferenciju posvećenu arhivskoj etici i audiovizualnim arhivima. Konferenciji je prisustvovalo stotinjak sudionika i izlagača iz Slovenije, Italije, Crne Gore, Velike Britanije, Španjolske, Poljske, Ukrajine, Albanije, Izraela, Austrije, Kanade, Rusije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Njemačke Slovačke i SAD-a. Izlaganja sa skupa objavljena su u publikaciji *Atlanti*, sv. 16, br. 1-2, 2006.¹ Radovi su objavljeni na engleskom, talijanskom, slovenskom ili jeziku autora, uz sažetke na sva tri navedena jezika.

Uvodna riječ Antonia Dentoni Litte, predsjednika Instituta, uglavnom se bavi ostvarenjima IIAS-a u proteklih godinu dana, a skupu se obratio i Antonio Monteduro, iz CEI - Center European Iniziative. Peter Pavel Klasinc u svom je uvodnom govoru, koji se odnosi na rad Instituta od 2005. do 2006. godine, istaknuo potpisivanje ugovora na osnovi kojeg su operativno sjedište Instituta, knjižnica i zbirka informacijskih jedinica prenijeti iz Maribora u Trst, izabran je novi predsjednik Instituta – prof. dr. Antonio Dentoni Litta, i započelo se s plodnom suradnjom sa CEI - Center European Iniziative.

Grazia Tato (Italija) govorila je o talijanskom etičkom kodeksu i pravilima dobrog ponašanja u upravljanju osobnim podacima u povijesne svrhe, relevantnoj talijanskoj legislativi te potrebi nalaženja ravnoteže između dostupnosti gradiva i zaštite privatnosti. Živana Heđbeli (Hrvatska) u svom se dosta kratkom radu bavi pitanjem što zaista znači biti arhivist. To jednostavno pitanje, ili što je najprepoznatljivija karakteristika njene struke, njoj je sve važnije. Koja je značajka koju arhivisti pripisuju sami sebi? Također raspravlja i o odnosima između arhivista i korisnika i između arhivista i moći. Snežana Pejović (Crna Gora) iznosi crnogorsko iskustvo vezano uz arhivsko zakonodavstvo i nove društvene i tehnološke promjene. Tranzicija zemalja istočne i južne Europe u zadnjem desetljeću prošlog stoljeća utjecala je, između ostalog, i na arhivsku struku. Autorica ističe utjecaj politike na profesiju, te npr. donošenje crnogorskog arhivskog zakona iz 1992. kojem nije prethodila analiza stvarnog stanja niti konzultacije s arhivistima, zbog čega arhivska služba nije funkcionalna. Margaret Procter (Engleska) elaborira nedostatak zakonodavnog okvira za rad lokalnih arhiva u Ujedinjenom Kraljevstvu. Iako propisi ne reguliraju ulogu ili misiju arhiva, od njih se očekuje visoka razina usluge kao i ostvarenje širih socijalnih ciljeva. Godine 2000. osnovano je Vijeće muzeja, knjižnica i arhiva koje je trebalo pomoći lokalnim arhivima, ali su sredstva za razvoj uglavnom usmjeravana na muzeje i knjižnice upravo stoga što za njih postoji odgovarajuća legislativa. Francisco J. A. Gonzales (Španjolska) izlaže, kroz priču o Arhivu Španjolskog građanskog rata u Salamanki, tretman arhiva u masmedijima. Gradivo je iz Salamanke preseljeno u Barcelonu, čemu su bili posvećeni brojni novinski članci te TV i radio emisije. Pažnja koju je preseljenje gradiva izazvalo bila je usmjerena i na ostale aspekte iz područja rada arhiva: načelo provenijencije, integritet fonda, arhivsku jedinicu itd. Duša Krnel-Umek (Slovenija) bavi se novim arhivskim zakonom Republike Slovenije, pitanjima arhivske etike, dostupnosti gradiva i zaštiti privatnosti. Benjamin Haspel (Izrael) govori o etičkim pitanjima s kojima se arhivist susreće kada radi na osobnim fondovima. Etika je jedno od glavnih pitanja arhivske struke jer rad s osobnim, privatnim i tajnim dokumentima traži veliku odgovornost. Glavno je pitanje dostupnosti gradiva: što dati na korištenje, kada i kome. Magdalena Marosz (Poljska) govorila je o poljskoj legislativi koja se odnosi na dostupnost arhivskoga gradiva u državnim arhivima, etičkim i pravnim pitanjima koja donose povećanje aktivnosti arhiva. Iryna Matyash (Ukrajina) elaborira odnos između arhivističkog etičkog kodeksa i prakse. Arhivističku etiku može se definirati kao sustav moralno-etičkih standarda i pravila ponašanja osoblja arhiva. Etički kodeks arhivista na međunarodnoj razini donesen je 1996. g. i važno je to da svaka zemlja usvoji ove norme putem aktivnosti u praksi. Svaki bi novi arhivski djelatnik trebao biti upoznat s kodeksom i, eventualno kao što medicinari polažu Hipokratovu zakletvu,

¹ Publikacija bi trebala biti dostupna u Knjižnici Hrvatskog državnog arhiva i u Knjižnici Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

polagati »Arhivsku zakletvu«. Elisabeth Schöggel–Ernst (Austrija) bavi se Etičkim kodeksom arhivista i legislativom vezanom uz zaštitu podataka u Austriji.

Peter Pavel Klasinc (Slovenija) izlagao je o audiovizualnom gradivu u arhivima – od jednostavnog do visokostručnog arhivskog rada. Rad s takvim gradivom se umnoge razlikuje od onoga s klasičnim gradivom. Iako je sve više gradiva u digitalnom obliku, još nije odgovoreno na pitanja koliko iznose stvarni troškovi migracije podataka, koliko često treba migrirati podatke i kako će, dugoročno gledajući, migracije utjecati na integritet i kvalitetu gradiva. Marcello Scignar i Carmelo Bianco (Italija) govore, kroz primjer akvizicije gradiva na magnetskim trakama Radia Tele Antenna, lokalne tršćanske TV stanice koja je djelovala od 1978. do 1995. godine, o tome kako arhivi sve više i više preuzimaju nekonvencionalno gradivo i susreću se sa specifičnim problemima koje ono donosi. Franc Križnar i Jasna Vidakovič (Slovenija) nabrajaju moguće oblike suvremenih elektroničkih medija, relevantnih za glazbenu kulturu i umjetnost te konstatiraju kako je broj konzumenata audio i vizualne umjetnosti porastao, glazbena kultura i umjetnost postali su prava industrija, ali i blago kojeg se najmanje štiti. Karl-Ernst Lupprian (Njemačka) bavi se spremišnim zahtjevima pohrane i formatima *fileova* odgovarajućih za dugotrajnu arhivsku pohranu. Arhiviranje audio-vizualnog gradiva na digitalne medije zahtijeva sredstva i odgovarajuću tehniku. Heinrich Kranzelbinder (Austrija) opisuje razvoj studija za reprografiju i konverziju medija, od njegova osnutka 2001. godine: rezultate i iskustva, tehničku opremu, radne procedure, pretraživanje podataka, zaštitu od neautorizirane uporabe. Robert Nahuet (Kanada) raspravlja o bitnim karakteristikama fotografija kao arhivskog gradiva, o tome kako možemo biti sigurni da je »stvaran« i autentičan zapis, vrijedan trajnog postojanja kroz naredna stoljeća. Migracija na digitalni medij ima svoje prednosti i nedostatke. Vilibald Premzl (Slovenija) bavi se arhivskim zgradama koje su uglavnom starija zdanja izgrađena za druge svrhe. Povećanje količine gradiva i promjena njegove funkcije traži novi, funkcionalni dizajn zgrada, koji treba inkorporirati u uska gradska središta, među najznačajnije građevine grada. Josef Hanus (Slovačka) raspravlja o tome treba li nam etika tamo gdje postoji odgovarajuća legislativa. Zaštita arhivskoga gradiva jedna je od glavnih zadaća arhiva i odgovarajuća legislativa može uvelike poboljšati kvalitetu rada. No, čak su i najbolji zakoni neučinkoviti ukoliko ih se osoblje i rukovodstvo ne pridržava. Michael V. Larin (Rusija) opisuje rusku metodu odabiranja trajnog audio-vizualnog gradiva. Odabiranje zahtijeva rješavanje niza pitanja: definiranja strukture i opis gradiva putem mreže državnih arhiva, računalne aplikacije za čuvanje i uporabu gradiva, zakonski okvir. Marijan Gerdej (Slovenija) govori o ulozi i značaju klasičnoga i audio-vizualnoga gradiva u arhivskom i registraturnom gradivu poduzeća.

Azem Kožar (Bosna i Hercegovina) raspravlja o arhivistici kao integrirajućoj znanosti. Arhivisti nedovoljno pišu o novim znanstvenim dometima arhivistike. Određenu konfuziju unijele su promjene koje je donijelo informatičko doba u drugoj polovici 20. st., kada arhivistika od humanističke postaje informacijska znanost. Leonardo Musci (Italija) iz neprofitne agencije BAICR opisuje projekt svoje organizacije – mrežu privatnih arhiva kao primarnog izvora za rekonstrukciju kulturne, socijalne i političke povijesti Italije u 20. st. Zdenka Semlić Rajh govori o zakonskom uređenju pitanja dostupnosti arhivskoga gradiva.

Živana Hedbeli